

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

20 De societate, vtrinq[ue] libera Italicè dicta à godere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

inter ipsos non est contracta societas omnium bonorum, & proinde lucri, quæ ex publicorum munerum administratione descendunt, communicanda non sunt, cum ex questu non veniant. Siluest. *Peculium*, 2. *quæst.* 20.

Quinto queritur, quando frater contracta cum altero fratre societate, simpliciter bona castrensis, vel quasi castrensis in communem utilitatem impendit, an possit repetere? Respondeo, posse. Ita Bartolus *loco citato*, & Siluester *verbo Peculium*, *quæst.* 20. *ad finem*. Unde si frater ex bonis communibus, filiam suam dotauerit, eam dotem debet in suam partem computare. Bartolus, & Siluester *dictis in locis*.

Sexto, Quid dicendum, quando duo fratres simul habitant, & è communi mensa, cibo, & potu viuunt post obitum patris, & vnus eorum ex suo aliquid in communem victum impendit, idne iure repetet? Respondeo, si est contracta societas communis victus, non posse: bene tamen posse, si non contracta. Siluester ex Baldo, *Peculium*, 2. *quæst.* 22. & hoc locum habet, quando fratres sunt ætate maiores: lecus si alter est minor, aut furiosus, aut prodigus, cui sit publica auctoritate bonorum administratio interdicitur: tunc enim impensa facta in alimentis illius non reperitur, nisi is, qui impendit, expresserit se huiusmodi impensas non condonare, eo quod redditus communes ad alimenta sufficient: nec enim est vlla obligatio, qua ad id faciendum teneatur.

Septimo queritur, An quando fratres ex communi causa viuunt, & commune patrimonium habent, eo ipso societatem contrahere videantur, quamuis nihil aliud expresserint? Respondeo, non eo ipso, nisi verbis, vel factis alijs id significent, quamquam solum ex communi mensa viuunt, indiuisum patrimonium habentes.

Octauo queritur, An quando vnus ex fratribus, qui in eadẽ hereditate communi, & indiuisa succedunt, sumptus, & impensas facit in honoris, & dignitatis gradu consequendo, vel in nuptijs suis, aut filiorum, huiusmodi sumptus sint communes? Respondeo, minimè, nisi inter eos conuenierit, vt sint communes: quoniam nulla est inter eos societas contracta.

Nono queritur, An contracta inter duos fratres societate omnium bonorum, possit alteruter filias suas ex bonis communibus dotare? Respondeo, posse, quia in huiusmodi societate omnia bona legitime questita communicantur. Et proinde lucri, commodi, debita, damna, & pericula sunt communia: ergo frater vnus alteri debet contribuere, vt militet, si velit; vel vt filiam dotet, siue ad nuptias contrahendas, siue ad Religionis institutum capessendum.

*De societate vring, libera, Italicè dicta
A goder' à godere.*

CAPVT XX.

VSITATVS est in Italia contractus, quo vnus dat alteri rem suam, puta, domum, & alter ipsi dat pecunias, & paciscuntur sic: Vtere tu domo mea, & ego vtar pecunia tua: & liberum est vtrique rem suam, vel pecuniam repetere. v.g. Titius dat Caio mille, & quadringentos aureos, & Caius dat Titio domum suam, quam locare solet quotannis centum aureis: & pactum est, vt quando Titius voluerit, repetat pecuniam suam à Caio, & reddat ipsi domum. Item, vt quocumque voluerit Caius, repetat domum suam à Titio, pecunijs restitutis.

Queritur iam, An hic contractus sit licitus? Videtur enim esse quædam societas vringue libera. Siluest. *in Rosa Aurea tract.* 3. *casu 65.* talem contractum, vt vsurarium improbat, & vsuram committi dicit à Titio, qui pecunias dat, quoniam eo ipso, quo retinet sibi ius repetendi à Caio, eas mutuo dat, & interim lucrum percipit, quia vritur domo Caij, & in ea habitat, & nihil computat in fortem.

Alij vero censent licitam esse societatem, quia videtur esse contractus emptionis, & venditionis, cum pacto retrouendendi in gratiam venditoris, & emptoris. Titius enim domum emit à Caio mille, & quadringentis aureis, & vterque liberam facultatem habet dissoluedi contractum: sic nempè gratia exempli: Caius, qui vendit domum, potest, quando voluerit, restituere pretium Titio, & redire, siue repetere domum suam, quod est pactum retrouendendi in gratiam venditoris: & Titius quoque nutu suo potest domum Caio reddere, & repetere ab ipso pretium, quod dederat, quod est pactum in gratiam emptoris. At huiusmodi pactum, quamuis multi condemnent tanquam vsurarium, vt Sotus *lib. 6. de iust. quæst.* 3. *art. 1.* Nauarr. *in commentar. de vsur. num. 97.* alij tamen volunt esse licitum, vt Conradus *de Contractibus quæst.* 84. Gabr. *in 4. dist. 15. quæst.* 12. *art. 3. dub. 4.* Couarr. *lib. 3. Variarum resolutio. num. cap. 9. num. 3.* Maior *in 4. dist. 15. quæst.* 43. Medina *de Rebus per vsuram acquisitis, quæst.* 15. ergo licitus est talis contractus.

Meo iudicio difficile est, prædictum contractum liberare ab vsura, quia Titius, qui pecunias dat, ius habet eas repetendi: ac proinde mutuas eas dare videtur. Deinde farcor, Conradus, Medinam, & Couarruiam dixisse, licitum esse pactum retrouendendi ad voluntatem emptoris, sed ingenue tamen illi consentitur, non esse in Republica permitendum, quia vsuræ speciem, & figuram habet.

Præterea si quis licitum esse fateatur pactum huiusmodi, necesse est, vt etiam dicat, pereunte fortuito Caij domo, videlicet incendio, ruina, inundatione fluminis, apud Titium totam emptionem, & venditionem finiri, nec posse Caium domum repetere, nec Titium cogi aliquid loco domus Caio restituere, quia Titius domum emit à Caio pretio soluto; ergo nihil amplius debet, nec Caius iure compellitur Titio pretium reddere, quia domus fortuito perijt, ergo eam amplius non redimit, & proinde pretium sibi iure retinet, quia res vendita petit emptori, non venditori, quod non fit in hoc contractu.

Postremo dubitari nequit, quia sint impares conditione Caius, & Titius: nam plus oneris sustinet Caius, quam Titius. Titius enim habet ius repetendi suam pecuniam, & Caius suam domum: sed facilius est Titio domum reddere Caio repetenti, quam sic Caio pecuniam restituere Titio reposcenti: difficultas enim est, pecunias, quas non habes, restituere, quam reddere domum quam tenes, ac proinde plus pretij dandum est Caio, qui plus oneris suscipit.

Ex his perspicitur vsurarium esse talem contractum inter Titium, & Caium, si in omnem euentum Caius debet pecuniam Titio restituere, & vsuræ peccatum Titius committit mutuas dans pecunias, & lucrum, quod ex domo Caius percipit, non computans in fortem.

Querens, An Titius, & Caius possint aliquo modo licito quem diximus contractum inter se inire? Conradus, Medina, & Couarruias dicent posse in hunc modum: Si Titius aureos mille & quadringentos dat Caio, tamquam pretium, quo emit ab eo cæsum annum centum aureorum, & Caius locat ipsi Titio domum suam ad tempus, ad quod Titius voluerit conducere, quia ex locatione reddit quotannis totidem aureos; quia Titius centum ipsi Caio debet ex domo conducta: & Caius quando voluerit, potest censum redimere, quo redempto, repetet domum suam, & Titius potest, quando sibi libuerit, à contractu locationis recedere, hoc est, reddere Caio domum suam, & repetere pecunias suas. Sed tunc necesse est, vt censum, quem Caius Titio vendit, constituar in re aliqua certa immobili, & fructifera, ac ea in totum, vel ex parte pereunte, perit census in totum, vel ex parte, ita vt censum integrum exigere amplius non possit: & nihilominus cogitur Titius secundum consentientiam dare Caio quotannis centum aureos, tamquam pretium domus sibi locata: Rursus si domus Caij locata Titio fortuito pereat, vel desinat reddere ex locatione quotannis centum aureos, necesse est, vt Caius reliquum aliunde suppleat, vt annum censum totidem

aureorum Titio soluat. Denique si sunt duo contractus, censuales emptio, & locatio domus debent habere conditiones in censibus, & locatione requisitas: at pactum retrovendendi ad nutum emptoris, quod facit talem societatem vtrinque liberam, est valde suspectum, & meo iudicio improbandum. Dices, possunt Titius, & Caius inire contractum, in hunc modum: Titius dat Caio domum suam, & Caius vicissim dat Titio domum suam ea lege, ut alter re alterius utatur, & liberum sit alterutri domum suam repetere, quando voluerit, ergo fas est Titio dare pecuniam, & recipere ab eo domum, ut alter alterius re utatur, & quando voluerit repetat suam. Respondeo, non esse idem iuris, quando uterque alteri dat rem immobilem, qualis est domus, vel fundus, vel mobilem, sed quae vti ipso non statim consumitur, cuiusmodi sunt res, quae commodantur, locantur, vel venduntur; in his enim potest usus vnus rei cum usu alterius commutari. Quemadmodum si tu mihi commodes boues tuos ad tri-duum, ut ego colam agrum meum, & vicissim ego ad tres dies deim tibi boues meos, ut agrum tuum ares. Idem etiam est, si tu mihi des mutuam rem, quae in pondere, numero, vel mensura consistit, ut ego mutuam dem aliam eiusdem functionis, & usus. At verò aliud est, quando vnus dat pecuniam, ut ea alter utatur, & recipit ab eo rem immobilem, vel mobilem, quae mutua non datur, sed commodatur, locatur, vel venditur: tunc enim qui pecuniam dat, videtur eam mutua dare.

Secundo obieciēs, in quibusdam locis Italiae huiusmodi contractum esse usu receptum, ergo non videtur condemnandus. Respondeo, ijs in locis emptioem, & venditionem cum pacto retrovendendi ad voluntatem vtriusque venditoris & emptoris, vel emptioem census, & locationem rei alicuius cum pacto retrovendendi: census in gratiam emptoris, & venditoris, esse usitatum, & qui contractum talem inueni, sequi videtur sententiam Contradi, Medinae, & Couarruiae, affirmantium licitas esse secundum conscientiam venditiones, & emptiones cum tali pacto: quod tale pactum, ut dixi, quatenus est ad nutum emptoris, ceteri condemnant.

Tertio opponēs, posse eum, qui pecunias dat, eas repetere cum emolumento, & commodo, ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. Respondeo, tunc, si ita est, huiusmodi contractum non esse absolute, & simpliciter licitum, sed solum, quando qui pecunias dat, amittit, quod alioqui esset lucraturus, vel damnum patitur, quod alioqui deuitaret, si suas pecunias haberet: ac proinde ex accidenti solum, non per se contractus est licitus.

DE MANDATO.

SEQVITVR quartus ordine contractus, qui solo consensu perficitur, nempe Mandatum. Porro in iure Ciuili extat titulus *Mandati, vel contra*, qui est primus in Digestis libro 18. & in Codice lib. 4. est titulus 34. *Mandati, vel contra*, & in Institut. lib. 3. titulus 27. est *de Mandato*. In iure Canonico nullus est titulus mandati. Est tamen titulus 38. *de Procuratoribus* lib. 1. Decretalium. Procurator autem mandatum habet de re Domini procuranda. Mandatarius vero latius patet, quam procurator.

Instit. Moral. Pars 3.

Quenam sit ratio, & natura mandati.

CAPVT I.

PRI MO quaeritur, vndenam veteres mandatum dixerint? Respondeo, mandatum esse quasi manu datum: eo quod veteres in mandatis dandis, & accipiendis manus sibi inuicem dare consueverant: quem etiam morem in multis promissionibus vulgus obseruat, & tenet. Itaque mandare, generatim significat, alicui gerendum aliquid, & exequendum committere.

Sunt autem mandata, publica, & priuata. Publica mandata dicuntur proprie praecipra, siue edicta magistratum: quae quidem sunt necessitatis, & sic iulianus accepit in *Authent. de mandatis Principum*. Priuata vero mandata dicuntur, cum negotium aliquod in iudicio, vel extra iudicium nostro nomine conficiendum, amice, & bona fide alicui commendamus. Mandatur itidem alteri aliquando iurisdictio, ut litem aliquam componat, & dirimat, vel sententiam in reum ferat, vel ut in aliquem inquirat, & animaduertat.

Aliquando mandatur alicui lis exercenda, & tractanda: & ita constituitur procurator ad lites, & iudicia. Aliquando mandatur alicui negotia gerenda, & bonorum, ac rerum administrationes, & tunc constituitur procurator negotiorum, vel administrator bonorum. In praesenti, mandatum accipimus, quatenus alicui negotium aliquod gerendum, amice, & bona fide committimus.

Secundo quaeritur, quid sit mandatum, ut est quidam contractus? Respondeo, esse contractum, quo quis officium honestum, & lege permillum, gratuito, expresse, vel tacite suscipit exequendum: sic Azo, Accursius, Bartolus, & Baldus, & alij in *Rubrica mandati*.

Dicitur *Contra* loco generis.

Officium honestum, quia de turpi, & mala, nec dari, nec accipi mandatum debet; ac proinde non obligat accipientem, *Instit. de Mandato §. Illud quoque*.

Lege permillum, quia mandatum contrahit, si cum lege naturali, Diuina, Canonica, vel Ciuili pugnet.

Gratis, quia si quis officium, vel negotium gerendum certa mercede recipiat, erit locatio operatum, non mandatum: *l. i. ff. Mandati, & Instit. de Mandato §. ultimo*. Vnde hic contractus originem suam ex amicitia, & beneuolentia trahit. *l. i. ff. Mandati*. Quare mandatum voluntarie quidem suscipitur: sed susceptum iam obligat accipientem mandatori.

Expresse, vel tacite, quia mandatum dupliciter contrahitur, expresse quidem, ut si tibi mandauero, ut mihi fundum, vel librum emas, aut domum conducas, vel pro me soluas, aut creditori meo satisfacias.

Tacite, ut si ego sciens, & tacens patiar, ut tu metum aliquod negotium geras, eo ipso videor mandare negotium. *l. Qui patitur, ff. Mandati, & l. Qui fide, ff. eodem tit.* Secus est, si quis me absente mea negotia tractauerit absque meo mandato: tunc enim inter me, & ipsum non est contractum mandatum, quia nec expresse, nec tacite ei mea negotia agenda commisi: sed est quasi contractus, qui dicitur, (Negotiorum gestorum,) quatenus aliquis rem meam amice, & vtiliter gerit.

Tertio quaeritur, cuius iuris sit mandatum? hoc est, an iure naturali, an verò Ciuili, mandati contractus sit introductus? Respondeo, esse iuris gentium contractum: nam ipso rationis ductu apud omnes gentes sit, ut vnus alteri suum aliquod negotium conficiendum amice, & bona fide commendat. Si quaeras, an mandatum sit contractus bonae fidei? Respondeo esse bonae fidei contractum, ut patet *Instit. de Actionibus §. Actionum*. Porro is, qui mandatum suscipit, dicitur vulgo mandatarius: is qui dat, mandator.

L1

Quarto